

Aarhus byråds journalsager (J. Nr. 36-1910)

Originalt emne

Skole- og Undervisningsvæsen

Skole- og Undervisningsvæsen/Skole- og Undervisningsvæsen i Almindelighed

Indholdsfortegnelse

- 1) [Byrådsmødet den 7. april 1910](#)
- 2) [Byrådsmødet den 9. februar 1911](#)
- 3) [Byrådsmødet den 6. april 1911](#)

Uddrag fra byrådsmødet den 7. april 1910 - side 18

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 36-1910)

Skrivelse fra Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet vedrørende den ny Skoleplan (Betalings skolernes Nedlæggelse) : "Efter med Direktionens Skrivelse af 16. f. M. at have modtaget de i Ministeriets Skrivelse af 26. Februar d. A. begærte yderligere Oplysninger i Anledning af det Ministeriet til Approbation forelagte Forslag til en ny Skoleplan for Aarhus kommunale Skoler, hvorefter bl. a. Indskrivning i de to Betalings skoler i Christiansgade og Ny Munkegade foreslaas standset fra og med indeværende Foraar, skulde Ministeriet tjenstlig melde til behagelig Efterretning og videre Bekendtgørelse, at man under Hensyn til, at Forslaget om Betalings skolernes forestaaende Nedlæggelse som saadanne er enstemmigt vedtaget og tiltraadt af henholdsvis Byraadet og Skolekommissionen, efter Omstændighederne vil kunne samtykke i, at de nævnte Skolers Nedlæggelse nu tager sin Begyndelse, saaledes at der ikke indskrives Børn i Betalingsklasserne for det nu

begyndende Skoleaar, men at Ministeriet iøvrigt maa forbeholde sig sin Stilling til det foreliggende Skoleplansforslag, som ikke vil kunne stadfæstes uden visse Ændringer."

Til Efterretning.

Uddrag fra byrådsmødet den 9. februar 1911 - side 2

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 36-1910)

Fra Skoleudvalget forelaa følgende Indstilling angaaende Forslag til Skoleplan for Aarhus kommunale Skoler:

"Skoleudvalget fremsender herved til det ærede Byraad Forslag til Skoleplan, ændret af Skolekommissionen i Overensstemmelse med Ministeriets Ønsker med Hensyn til § § 1, 3, 5,6, 8, 16, medens Kommissionen tilraader at fastholde den oprindelige Affattelse af § 13 angaaende Sangundervisningen. Skolekommissionens Affattelse af Planen tiltraadtes af et Mindretal i Skoleudvalget, Hr. Mikael Johansen, medens et Flertal, Hr. Moustén og Hr. Jakob Jensen, indstiller følgende 3 Punkter til Byraadets Vedtagelse :

1. At samtlige af Ministeriet foreslaaede Ændringer forkastes,
2. at man ansøger Ministeriet om Tilladelse til fra Foraaret 1911 at oprette Mellemsskole ved N. l. Fjordsgades Skole, saaledes at der indskrives til 1. Mellemsskoleklasser for Drengene og Piger paa samme Vilkaar, som er gældende for de nuværende Mellemsskoler, og saaledes at Skolen derefter udvikler sig med en aarlig Indskrivning, og
3. at der nedsættes et Udvalg til at forhandle med Ministeriet om den endelige Affattelse af Skoleplanen."

De af Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet ønskede Ændringer til Forslag til Skoleplanen var saalydende: ad § 1.

-Da Undervisningen i Mellemsskolen med Realklasse i Fremtiden skal være gratis - medens der i Følge den gældende Skoleplan betales Skolepenge i Mellemsskolens 3 nederste Klasser

-bør heraf følge, at ogsaa de i Betalingssskolerne allerede optagne Børn, der vedblivende har Krav paa den videregaaende Undervisning, som Skolerne overensstemmende med

den for dem gældende Undervisningsplan hidtil har ydet, faa fri Undervisning fra det Tidspunkt, da de naa den til 1. Mellemkoleklasse svarende Klasse i Betalingsskolen, altsaa i dennes 3 øverste Klasser (5-7). I modsat Fald vilde den Ulighed indtræde, at indenfor den samme Skole faar Mellemkolebørnene gratis Undervisning, medens de andre Børn, der af en eller anden Grand ikke har kunnet komme i Mellemskolen, skal betale Skolepenge. Paragrafen maa derfor ændres i Overensstemmelse dermed."

ad § 3.

"Til Paragrafens 1 Punktum tilføjes: "og idet der ved Fordelingen saavidt muligt tages Hensyn til Forældrenes Ønsker."

Paragrafens 2. Punktum affattes saaledes: "Efter Fordelingen oprettes det i Forhold til Indskrivningen nødvendig Antal Klasser." ad § 5.

"Paragrafen bør affattes som følger: "Mellemkoleklasserne anbringes indtil videre udelukkende ved de 2 Skoler, til hvilke Mellemskolen hidtil har været knyttet, og kun forsaavidt Mellemkoleklasserne ikke lægge fuldt Beslag paa Lokalerne, optages nye Børn til almindelig Undervisning.

Flytning af Mellemkoleklasser til andre Skoler eller Oprettelse af nye Mellemkoleklasser ved andre Skoler kan ikke ske uden Ministeriets Samtykke."

ad § 6.

"I Paragrafens 2 Punktum. I Stedet for Ordene: "hvis Værger erklære" indsættes Ordene: "hvis Forældre eller Værger afgive en skriftlig Erklæring om."

ad § 8.

"Da Skoleinspektørens og Skoledirektørens hele fremtidige Stilling i de større Byer er gjort til Genstand for Overvejelse i den af Ministeriet angaaende Folkeskolens Tilsyn m. m. nedsatte Kommission, finder man det ikke hensigtsmæssigt, at der for Tiden sker nogen Forandring i den iheromhandlede Henseende ved den nugældende Skoleplans § 11 trufne Ordning",

ad § 13.

"Forsaavidt der ikke ved de i Paragrafens 3. Punktum omhandlende Ekstratimer i Sang med to Klasser af Gangen er tænkt paa Ekstratimer udenfor den almindelige Klassesangundervisning, hvilket i saa Fald udtrykkelig bør fremhæves, maa Paragrafen

undergaa fornøden Ændring, da to Klasser ligesaa lidt i dette som i andre Fag maa slaas sammen."

af § 16.

"Der indsættes en Bestemmelse om, at Betingelserne for at kunne ansættes som Timelærer (-lærerinde) er de samme som for Ansættelse af Andenlærere paa Landet".

Jakob Jensen udtalte, at medens Skolekommissionens Flertal anbefalede at tiltræde de af Ministeriet forlangte Ændringer til Skoleplansforslagets Paragrafer 1, 3, 5, 6, 8 og 16, kunde Kommissionen ikke anbefale Ændringen til § 13 angaaende Sangundervisningen, som Ministeriet forlangte foretaget med kun een Klasse ad Gangen.

Den hidtil brugte Ordning med 2 Klasser ad Gangen havde nemlig vist sig meget heldig for selve Sangundervisningen, idet man havde kunnet faa 2 ugentlige Timer i Sang for omtrent samme Udgift, som hvis de samme Klasser skulde undervises enkeltvis med 1 ugentlig Time. Desuden havde man netop med dette Forhold for Øje ladet indrette store Sangsale i alle Skolerne, ligesom ogsaa Sanglærerne mente, at Ordningen med 2 Klasser ad Gangen gav Børnene bedre Udbytte af Undervisningen. I Modsætning til Skolekommissionens Flertal mente Skoleudvalgets Flertal imidlertid at maatte tilraade Byraadet at forkaste samtlige af Ministeriet ønskede Ændringer Enkelte af disse var ganske vist af mindre væsentlig Betydning, saaledes Ændringerne til § § 6, 8 og 16, men andre var af saa meget større Betydning. Ændringen til § 1 mente Udvalgets Flertal saaledes ikke, der var Anledning til at imødekomme, idet Børnene i Betalingsskolernes 5., 6. og 7. Klasser vedblivende vilde faa den Undervisning, de var blevet indskrevet i Skolen for. Udgiften ved at tiltræde Ændringen vilde blive ca. 15000 Kr. det første Aar, men selvfølgelig synke de følgende Aar, til den helt ophørte, idet der jo ikke siden 1909 blev foretaget Indskrivning til Betalingsskolerne. Skulde de øvrige Børgerskoler give samme Undervisning som Betalingsskolerne, vilde Udgiften blive ca. 70000 Kr. Talerens personlige Mening var, at det vilde have været mere naturligt, om Ministeriet havde forlangt, at hele Betalingsskolens Undervisning skulde være gratis, da der efter Ministeriets Ændring kun vilde blive 2 betalende Klasser tilbage. Dog maatte det bemærkes, at man med Ændringen syntes at stræbe efter at faa Betalingsskolen hurtigere ud af Verden end ellers tænkt. Ændringen til § 3, der angik Børns Flytning fraen Skole tilen anden, kunde Udvalgets Flertalhellerikke anbefale, eftersom det mente, at den af Ministeriet ønskede Tilføjelse vilde lægge Kommunen Hindringer i Vejen for frit at kunne disponere over Skolerne. Skulde man

blive nødt til at bøje sig for Ændringen, maatte man i hver Skole rømme 1 å 2 Klasseværelser for at have dem ledige til Reserve. Indskrivningen vilde ogsaa blive vanskeliggjort, idet der først Dagen efter dennes Foretagelse kunde træffes Bestemmelse om, i hvilken Skole Børnene skulde gaa; følgelig vilde der ikke være Tid til at spørge Forældrene. I pædagogisk Henseende havde Ændringen ingen Betydning, da Lærerne ved Opførelse af nye Skoler skiftede fra en Skole til en anden, og da Børnene i samme Skole jævnlig skiftede Lærer. Ændringen til § 5 kunde Udvalgets Flertal ej heller tiltræde. Efter det indsendte Forslag skulde Mellem skolens Klasser anbringes ved de Borgerskoler, som Byraadet efter Skolekommissionens Indstilling fandt egnede dertil, og hvis Overlærere kunde faa Ret til at afholde Eksamen, men efter Ministeriets Ændring skulde Mellem skoleklasserne udelukkende anbringes i de to Skoler, til hvilke de hidtil havde været knyttede, og disse kun optage nye Børn til almindelig Undervisning, hvis Mellem skoleklasserne ikke lagde fuldt Beslag paa Lokalerne. Denne Ændring var i fuldstændig Strid med Skoleplansforslagets § 2, til hvilken Ministeriet intet Ændringsforslag havde stillet, og hvori det stod, at der, naar Planen var approberet, kunde foretages Indskrivning af skolepligtige Børn i Skolerne i Ny Munkegade og Christiansgade som i de øvrige Borgerskoler. Skulde Ministeriets Ændring tages til Følge, kunde disse to Skoler ikke udnyttes i saa høj Grad som ellers, og Mellem skolen vilde ikke komme til at gøre den Gavn, den ellers vilde kunne gøre. Taleren var ingen Ven af mange smaa Mellem skoler og vilde derfor ikke gaa med til at oprette Mellem skoleklasser ved alle Borgerskolerne, med mindre der meldte sig saa mange Elever, at hver Skole kunde faa en fuldstændig Række; men han ansaa det heldigst, om Byen med Hensyn til Mellem skolen blev delt i Distrikter, saaledes at man fik endnu et Par Mellem skoler. Fra Distriktet Syd for Jernbanelinien gik der 100 Dreng og 47 Piger i Mellem skolen, saa der var intet til Hinder for at oprette en Mellem skole paa Frederiksbjerg, hvorved Tilgangen sikkert vilde forøges. En Fare ved Ministeriets Ændring paa dette Punkt var det ogsaa, at de Overlærere, der ledede de to nuværende Mellem skoler, let kunde komme i Tanker om at sige, at der hvert Aar kun var Plads til at optage 60 nye Elever og saa lade Resten dumpe ved Optagelsesprøven. I den Henseende havde man sørgelige Erfaringer fra Skolen i Ny Munkegade, saa Udvalgets Flertal vilde gerne forhindre, at den Slags Tankegang skulde opstaa hos Lederne af Byens Mellem skoler. - Taleren omtalte dernæst, at det af Skolekommission og Byraad enstemmigt vedtagne Forslag til Skoleplan blev indsendt den 12. December 1909; Ministeriets Ændringer indløb til Sommerferien 1910. Siden da havde Kommission og

Udvalg overvejete Sagen. Den 30. Januar dette Aar kom der imidlertid fra Ministeriet en Skrivelse, der blev behandlet af Udvalget den 31. Januar og sendt til Kommissionen den 1. Februar, og som gik ud paa, at naar der var for lidt Plads i Skolen i Christiansgade, burde ikke Betalings-skole- men Mellem-skoleklasser udstationeres andet Steds. Denne Skrivelse og Ministeriets Ændringer til Skoleplanens § 5 var i absolut Strid med hinanden. At denne Skrivelse paa en eller anden mærkværdig Maade skulde være gledet ud af Byraadets Dagsorden for sidste Møde, saaledes som en Avis mente at vide, passede aldeles ikke. Skrивelsen var kun ved en Fejltagelse blevet opført paa Dagsordenen og var blevet fremmet saa hurtigt som muligt. For at komme ud af det Uføre, hele Sagen nu var kommet i, saa Udvalget ingen anden Udvej end at foreslaa at forkaste samtlige Ministeriets Ændringer og samtidig, for at kunne tage imod de Mellem-skolebørn, der maatte bestaa den forestaaende Optagelsesprøve, ansøge Ministeriet om Lov til at oprette en Mellem-skole ved Fjordsgades Skole, hvor man nu var fuldt i Stand til at undervise til Mellem-skoleeksamen. Saavel Skolen i Fjordsgade som Skolen i Finsensgade var blevet spurgt, om de kunde paatage sig at undervise til denne Eksamen, og Svaret havde været bekræftende fra begge Skoler. Udvalgets Flertal fandt dog endnu ikke Anledning til at foreslaa Mellem-skoleklasser oprettet i Skolen i Finsensgade. Baade for Børnenes og Lærernes Vedkommende vilde det iøvrigt være heldigt, om Mellem-skolen blev spredt noget; idet man ikke havde mange Lærere, som kunde undervise i alle Fag til Mellem-skoleeksamen, men mange der kunde undervise i enkelte og et Par Fag. Desuden var det en Behagelighed for Lærerne at undervise i Mellem-skolen, og denne Behagelighed vilde Udvalgets Flertal gerne lade saa mange som mulig faa Del i. Taleren nærede ingen Tvivl om, at det vilde lykkes at faa Tilladelse til at udflytte Mellem-skoleklasser til Fjordsgades Skole, men skulde Tilladelsen ikke blive givet, maatte man senere tage Beslutning om, hvor Børnene skulde hen, da der ikke var Plads til dem i Skolerne i Ny Munkegade og Christiansgade. Desuden foreslog Udvalgets Flertal at nedsætte et Udvalg til at forhandle med Ministeriet om Skoleplanen. Forholdet var nemlig det, at Byens Skoleforhold blev fremstillet for Ministeriet paa en anden Maade, end de i Virkeligheden var, og det syntes, som om Ministeriets nærmeste Raadgivere var Folk, der aldrig kom i Skolekommissionen, undtagen naar der skulde ansættes en Overlærer. Dette Forhold ønskede Udvalgets Flertal at komme udenom, ved at Byraadet nedsatte et Udvalg til at forhandle med Ministeriet. Saavel Skolekommission som Udvalg havde den ærligste Vilje til at komme tilrette med Ministeriet, men man maatte dog ogsaa have Sagerne ordnet saaledes, at det blev muligt at styre Skolevæsenet ordentligt. Man ønskede aldeles ikke at

flytte nogen Klasse uden Ministeriets Sanktion, men gik Sagen ikke i Orden inden 1. April, maatte de tage Ansvar, som lagde Arbejdet Hindringer i Vejen. Efter Forlydende kunde man vente en Skrivelse om, at Skolen i Vestergade skulde rømmes. Viste dette sig at være Tilfældet, havde man intet tomt Klasseværelse mere, og saa vilde det blive nødvendigt hurtigst muligt at tage fat paa Opførelsen af en ny Skole. Skoleudvalgets Flertal ønskede en fredelig Udvikling og havde stillet sit Forslag for at opnaa en saadan og for ikke at faa Udseende af at ville stille sig paa Tværs af Ministeriet.

Formanden fandt, at Hr. Jakob Jensens Udtalelser syntes at forudsætte Muligheden af en Forhandling paa flere Punkter, og vilde derfor finde det mest rimeligt, at man i Stedet for at forkaste alle Ministeriets Ændringer, for saa vidt udsatte Sagen ved kun at vedtage Punkterne 2 og 3 i Skoleudvalgets Indstilling. Det syntes ham endvidere rimeligt, at det blev Skoleudvalget, til hvilket Byraadet havde fuld Tillid, der kom til at føre Forhandlingerne.

Jakob Jensen skulde intet have imod den af Formanden foreslaaede Form, hvis Byraadet ønskede den.

Mikael Johansen kunde ikke erkende, at man fra hans Side ikke ønskede at faa rolige Forhold. Dette havde man jo netop vist ved at gaa med til at nedlægge Betalingsskolen. Han indsaa ikke, hvorfor der skulde nedsættes et særligt Udvalg, da Skoleudvalget selvfølgelig bedst kunde føre mulige Forhandlinger. I og for sig kunde han godt slutte sig til Formandens Forslag om at lade Stridsspørgsmaalene ligge, til en Forhandling med Ministeriet havde fundet Sted. Taleren havde i Udvalget taget sin Særstilling i Kraft af, at Skolekommissionen enstemmigt havde tiltraadt Ministeriets Ændringer med Undtagelse af Ændringen til § 13 om Sangundervisningen. Dog maatte det bemærkes, at Hr. Jakob Jensen ikke var til Stede i Skolekommissionen, da denne tiltraadte Ændringerne, og at der ingen egentlig Afstemning havde fundet Sted. Alt dette skulde Taleren imidlertid lade ligge, hvis Byraadet ønskede, at Skoleudvalget søgte Forhandling med Ministeriet. Denne Fremgangsmaade var maaske ogsaa den mest praktiske.

Olesen antog det for nødvendigt nu at føre en lang Debat om Sagen. Skulde det være saaledes, som af Hr. Jakob Jensen udtalt, at der blev bibragt Ministeriet en anden Opfattelse af vore Skoleforhold, end de virkelig var, vilde det være mest korrekt, at Skoleudvalget optog en mundtlig Forhandling med Ministeriet.

Jakob Jensen havde med sine Udtalelser ikke sigtet til Byraadets Højre, som jo var gaaet med til Skoleplansforslaget, men til andre.

Simonsen troede det heldigt, at Skoleudvalget søgte Forbindelse med Ministeriet for gennem en Forhandling at give dette et rigtigt Indtryk af, hvorledes Skolevæsenet var stillet. Den sidste Skrivelse tydede nemlig paa, at Ministeriet var bibragt en urigtig Forestilling om Skolevæsenets Ordning, eller at det i hvert Fald savnede Kendskab til, hvorledes Ordningen var. Han ansaa det for givet, at man enedes om at lade Skoleudvalget føre denne Forhandling. Hr. Mikael Johansens Udtalelse om, at Skolekommissionen enstemmigt havde tiltraadt Ministeriets Ændringer med Undtagelse af Ændringen til § 13 var ikke rigtig. Det var tværtimod i Kommissionen godtgjort, at der ikke var Enstemmighed om at undlade at opkræve Skolepenge for Børnene i de 3 øverste Betalingsskoleklasser, ja der blev end ikke stemt om Spørgsmaalet, da det som en økonomisk Sag hørte ind under Byraadet.

Mikael Johansen havde jo ogsaa udtrykkelig gjort opmærksom paa, at der ingen Afstemning blev foretaget i Skolekommissionen. At Ministeriet blev vildledt af sine Tillidsmænd, havde man ikke Lov at sige.

Punkt 2 i Udvalgets Indstilling vedtoges, iøvrigt udsattes Sagen, idet Skoleudvalget bemyndigedes til at forhandle med Ministeriet om Skoleplanens Affattelse.

Efter Afstemningen udtalte

Mikael Johansen, at Punkt 2 i Udvalgets Indstilling selvfølgelig ogsaa maatte betragtes som et Led i Forhandlingen med Ministeriet, og at det, at man nu søgte om Tilladelse til at oprette Mellemskoleklasser i Fjordsgades Skole, ikke maatte betragtes som en Vedtagelse om fremtidig vedblivende at installere Mellemskole i denne Skole.

Jakob Jensen var sikker paa, at man straks fik den ønskede Tilladelse. Iøvrigt havde han opfattet det skete som en Vedtagelse.

Formanden ansaa det for givet, at Tilladelsen maatte blive et Led i Forhandlingen.

Uddrag fra byrådsmødet den 6. april 1911 - side 54

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 36-1910)

Indstilling fra Brolægningsudvalget angaaende Planer og Betingelser vedrørende den ny

Kloakledning gennem Vesteralle og Vesterbrogade.

Udvalget bemyndigedes til at udbyde Arbejdet paa de indstillede Betingelser.

